

לקראת שבת

עינויים ובייאורים בפרשות השבוע

גלוון תעט

ערש"ק פרשת וישב ה'תשע"ה

עליה או "יודד" - תמנתה, למאי נפק"מ?

הניצוץ ששורף את הקש דבית עשו

הקשר לדפניו בכור ומהצית השקל למכירת יוסף

הידור בכשרונות נוגע לתוכנות האדם

אור
החסידות

פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת וישב, הננו מתכבדים להגיש לקהיל שוחרי התורה ולומדי', את הקונטרא ל'קראת שבת' (גליון עט), והוא אוצר בלום בענייני הפרשה מותך רכבות ענייני חידוש וביאור שבתורת נשייא ישראל ומהניגו, כ"ק אדרמור' מלובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, אף עוכבו מחדש ונעדכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים נאמרו הביאורים בקיצור וכךן הורחבו ונתבררו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשט שמעומק המושג וקיים דעת העורכים יתכן שימצאו טוויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יビין.

ועל כן פשוט שמי שבידי העורה או שמתaskaה בהבנת הביאורים, מוטב שייעיין במקורם הדברים (כפי שנਸמננו על-אთ או בתוכן העניינים), וימצא טוב, יוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנזכה לקיום הייעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכדים", ונזכה לשם עתורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי יצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הנני לומדי ותמכמי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה

הרב החסיד ר' ישראאל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף
וכל בני משפחות שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר
זאיינץ
ס. פאולו ברזיל

יהי רצון שיתברכו בכל מילוי דמיות מנפש ועד בשור,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

יוצא לאור על-ידי:

מכון אור החסידות Or Hachasidus

סניף אורך הקודש Head Office
ת.ד. 2033 1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד Brooklyn, NY 11213
03-738-3734 United States
Likras@likras.org (718) 534-8673

צוות המערכת והగהה: הרב שמואל אבצן, הרב לי יצחק ברוק,
הרב משה גורארי, הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום
חריטונוב, הרב אברהם מון, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצט, הרב אליהו שוועיכא

נדפס באדיבות: The Print House

538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237 • (718) 628-6700

תוכן העניינים

מרקא אני דורך ..... ה

"הנה חמייך עולחה תמנתנה" - "עולחה" למה נאמר?
מה קשה בפסוק "הנה חמייך עוללה תמנתה" שרשוי ציריך לפניו? / מדוע מביא רשי' רק תירין
אחד של הגمرا ולא את שני התירוצים האחרים? / מדוע א"א לומר ש"עלולה תמנתה" פירושו
על' רוחנית? / ביאור נפלא בדברי רשי' על הכתוב "הנה חמייך עוללה תמנתה"
(עפ' לקוטי שיחות ח' שיחה ב' לפרשנו)

פנינים ..... ט

עינויים וביאורים קצרים

יינה של תורה ..... י'

הניצוץ ששורף את ה"קש" ד"בית עשו"
ביאור דברי רשי' בריש פרשנתנו בדבר תמייה יעקב אודות ריבוי האלופים דבית עשו; ביאור
ענן ה"אש" וה"קש" ותמייה הפתמי, בעבודת האדם את השיתות.
(עפ' רשימות חוברת כב)

פנינים ..... יג

דרוש ואגדה

חידושים סוגיות ..... יד

בדברי הירושלמי דפדיין בכור ומהצית השקלו שוייכם למכירת יוסף
יקשה בדברי המפרשים בענן החשבון שבירושלמי כלל אחד מהשבטים קיבל מהצית השקלה
מן המכירה / יקשה בביורי המפרשים בכוננות הירושלמי לענן שיקות מכירת יוסף למחלוקת
ההשקל ופדרין בכור / ישק ביאור מחודש בשיקות מכירת יוסף למהותן של ב' מצות אלו
(עפ' לקוטי שיחות ח' שיחה לפרשנו)

תורה חיים ..... כא

אלו הן האוכליין

זהירות הנדרשת בנסיבות האכילה ושתתי', ובאכילה לשם שמים

דרכי החסידות ..... בג

מצוות ידיעת ארכות

מקרא אני דורך

"הנה חמיך עולה תמנתה" – "עליה" למה נאמר?

מה קשה בפסוק "הנה חמיך עולה תמנתה" שרש"י צריך לפרשו? / מדוע מביא רש"י רק תיווץ אחד של הגמרא ולא את שני התירוצים האחרים? / מדוע א"ל אומר ש"עליה תמנתה" פירושו עלי' רוחנית? / ביאור נפלא בדברי רש"י על הכתוב "הנה חמיך עולה תמנתה"

על הפסוק בפרשנו (לח, יג) "ויאגד לתמר לאמר הנה חמיך עולה תמנתה", מפרש רש"י:

"עליה תמנתה – ובמשמעותו הוא אומר זירד שימושן וגוי תמנתה; בשפיע ההר הייתה יושבת, עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן".

ולפום ריבטה, כוונת רש"י היא ליישב הסתירה: כאן נאמר שישודה "עליה תמנתה" ומשמע שימוש העיר הוא בעלי', ואילו בשמשמעותו נאמר "זירד תמנתה" ומשמע שימוש העיר הוא בירידה; וע"ז מתווין, ש"בשיעור ההר הייתה יושבת", וממילא מתאים לה הן הלשון "עליה" והן הלשון "ירידה".

וכבר הקשו במאפרחים (שפתי חכמים. משכיל לדוד) על זה שרש"י מתעכב על הסתירה בפסוק דידן, והרי כבר בפסוק הקודם (לח, יב) נאמר לשון "עליה" ביחס לעיר – "זיעץ

לקראת שבת

על גוזי צאנו . . תמנתה" (וברשי שם: "ויעל תמנתה לעמוד על גוזי צאנו"); מדוע לא החעור רשי בפירושו שם לישב הסתירה?

ויש להוסיף על קושיותם - לאידך גיסא: הקושי בדבר הסתירה שבין הכתובים כתעוור אצל התלמיד כאשר הגיעו במשwon, בספר שופטים, ואז יזכור מה שלמד בפרשנותו ויתקשה בדבר; ואולם כשהתלמיד לומד הפסוק כאן, בס' בראשית, הרי עדין לא למד ס' שופטים (כמובן) וממילא אין לו קושיא כלל. ומעתה, כיוון שבהבנת הפשט כאן לא קשה דבר, לא הי' רשי צריך לומר מואמה, והי' מזכיר סתירה זו ומישבה בפירושו לקמן (בס' שופטים) - והוא לא מיידי!

ונ"ל, אשר באמת עיקר כוונת רשי אינה ליישב הסתירה בין הכתוב כאן להכתוב בשמשwon - שהוא מקומו שם (ולא כאן) - אלא ליישב קושיא בלשון הכתוב כאן גופא; וזה גם הטעם שהציג פירושו בפסוק דידן ולא בפסוק הקודם לו, כי הקושיא היא דוקא בפסוק דידן, וכי שיבואר בעז".

ב. והנה, מקור דברי רשי הוא בגמרא (סוטה י, א. וראה גם בירושלמי סוטה פ"א ה"ח), אמנם שם מצינו עוד ב' תירוצים על הסתירה בדבר מקומה של תמנה, אם בעלי או בירידה:

"משwon שנתגנה בה כתיב כי ירידה, יהודה שנתעלה בה כתיב כי עלי". – והיינו, שהשלונות "עליי" ו"ירידה" אינם מתיחסים למקומה הגשמי של העיר תמנה, אלא **מצבו של האדם** הבא אל העיר: אצל משwon כתיב "וירד משwon" כי בבאו לעיר זו הביא אצלו עליי רוחנית [וכפירוש רשי על הש"ס: "שםם נולדו פרץ ודור שהעמדו מלכים ונביאים בישראל"].

"שתי תמנאות היו, חדא בירידה וחדא בעליי". – והיינו, שהיהודיה הי' בעיר אחת הנמצאת בגובה וצריך לעלות אליו, ואילו משwon הי' בעיר אחרת (באותו השם הנמצאת במקום נמור וצריך לרדת אליו).

ויש להחכון בטעם הדבר שלא בחר רשי לפרש כאחד מפירושים אלו שבגמרא, אלא הביא דוקא את הפירוש השישי והאחרון שבגמרא – "בSHIPוע ההר הייתה יושבת וכו'" [ולהעיר שגם בירושלמי הביא פירוש זה כפירוש אהרון (אף שבשני הפירושים הראשוניים הקדמים דוקא הפירוש השני שבבבלי)], שהוא מחזק המשמעות שהפירושים שלפנינו יותר קרובים למשמעות הכתובים, ומהעצתה השאלה: למה בחר רשי דוקא בפירוש זה.

ג. והנה, בנוגע להתרוץ הא' שבגמרא – שהלשון "עליי" ו"ירידה" אינם פשוט –

לקראת שבת

๖

מובן הטעם שלא נוח לרש"י לפרש כן ב"פשוטו של מקרה" (כמו שכתב במשכיל לדוד כאן. וראה משנתה במדור זה אשתקד, עי"ש בארכוה) :

אף שמצוינו בכמה מקומות שרשי"י מפרש "עליל" ו"ירידה" בMOVEDן של מעלה וחסיבות ראה פירושו לשמות לב. ז. לג. א. במדבר טז. יב. דברים א. מב). וכן הוא בפרשנו גופא, שע"פ "יריד יהודה מאת אחיו" (לח. א) מפרש רש"י "שהוריו אחיו מגדולתו" -

הרי זה מתאים>DOKא כאשר הלשון "עליל" ו"ירידה" נאמרות בתחום סיפור הכתוב עצמו. ובאמת שכן hei אפשר לפרש את לשון "ויעל יהודה" שבסוף הקודם, שהتورה היא המספרת את מאורעותיו של יהודה והוא הידוע לרמז בלשון "ויעל" את עלייתו הרוחנית שעתידה לבוא על ידי הליכתו לתמנה ;

אך שונה הדבר בפסקוק דידן, שכאן הלשון "עללה תמנה" אינו לשון הכתוב מצד עצמו, אלא זהה הנוסח שבו הוגדר תמן ר' ידי אחד מאנשי המקום - "ויאוגר לתמן לאמר הנה חמיך עללה תמנה", וקשה מאד להעשים בלשון אותו המגיד עניין של עלי" ברוחניות כי דבר זה - שיהודה עתיד להח עללות ע"י בואו לתמנה - בודאי לא hei ידוע לו), ולכן מיין רשי"ב פירושו זה והשאר לשון "עללה" בפשוטו .

וזהו הטעם שהביא רש"י זה ש"בשיעור ההר הייתה יושבת כו" בפסקוק דידן>DOKא (כנ"ל ס"א) - כי הפסוק הקודם אפשר ליישבו שמדובר בעלי" רוחנית, ודוקא בפסקוק דידן אי אפשר לומר כן וב証據 להגעה להסביר שברשותי].

אך בנווגע לתירוץ הב' שבגמרה - שיהודה ומשמון היו בשתי ערים שונות - לכוארה תירוץ זה מתאים היטב ומושב ב"פשוטו של מקרה", ובפרט שבלאו הכי מוכחה מהכתובים בס' יהושע (ראה יהושע טו. י. שם, ג. יט, מג) אשר היו שתי ערים בשם זה ד"תמנה" או "תמנה" (וא"כ אין כל פלא לומר שיהודה hei בעיר אחת ואילו שימוש hei בעיר השניה);

ומdroע איפוא לא רצה רש"י לפרש כן בפסקוק דידן, אלא העדיף את הפירוש ש"בשיעור ההר הייתה יושבת, עלין לה מכאן וירידין לה מכאן"? ?

ד. והסבירו בזה :

הקוושיא שבא רש"י ליישב היא פשוטה - מה פשר ההדגשה "עללה תמנה"? כלומר: גם אם המציגות היא שאכן יהודה הוצרך לעלות בהר כדי להגיע לתמנה, הרי למאי נפק"מ פרט זה של "עללה" לתוכן הסיפור?

הווי אומר: מה שנוגע לעניינו הוא וזה שנודע לתמן מהליכתו של יהודה לתמנה; וא"כ hei ציריך לומר "ויאוגר לתמן לאמר הנה חמיך הוֹלֵך תמנה" או "בָּא תמנה" - ומה פשר הלשון "עללה תמנה"? וכי יש נפק"מ לתמר אם הליכתו הייתה באופן של

לקראת שבת

עלוי - ולא בדרך ירידה או באורה מישור ? !

[ואכן, מצינו בספר העקידה, שהכתוב מספר על הליכתם של אברהם ויצחק להר המוריה, ואף שפועל הלו כבאו פן של צלי אל ההר (וראה פרש"י וראי כב, ב) – הרוי הכתוב מספר על הליכתם בלשון סתמית (וירא כב, ג-ט): "זילך אל המקום", "זיבזיאו אל המקום" – ואני אומר "זיעלן", כי אין צורך לפרט דבר שאינו נוגע לתוכן הספר].

ה. ומעתה יתבהיר למה מיאן רשי בהתרזוץ שהוא שתי ערים בשם תמנה, אחת בירידה ואחת בעלי – כי תירוץ זה אינו מיישב הלשון "עוזה תמנה":

דנהנה מסתבר שתשתי הערים היו רוחיקות זו מזו [כי אם היו סמוכות הרי הי' מקום לבכלול כי (והיו מוסיפים להם סימן היכר), וכן ביהושע מפורש דתמנה אחת הייתה בחלוקת של יהודה, והשנייה בחלוקת של דן]. ואם כן, כאשר המגיד בא ומספר לתמר שיהודיה בא לתמנה, ברור מעצמו שהוא מדבר על אותה "תמנה" שבה נמצאת תמר (ולא על העיר השנייה הרחוקה ממנה), ושוב די הי' לו לומר "הואך תמנה", ואופן ההליכה לא מעלה ולא מורד.

וזהו שבחר רשי דוקא בהתרזוץ השליishi שבגמרא – "בSHIPוע ההר הייתה יושבת, עולין לה מכאן ויורדין לה מכאן" – כי לפיו מיושב בפשיותה למזה הדגישו בפני תמר אשר יהודה "עוזה תמנה":

מכיוון שתשתי דרכיהם מוליכות לתמנה, אחת בדרך ירידה מראש ההר והשנייה בדרך עלי' מתחתיו – צריכה היהת תמר לדעת באיזה דרך בא יהודה, על מנת לדעת היכן להמתין לו; ולכן אמרו לה יהודה "עוזה תמנה", שתדרע לחכotta אותה דרך העולה לתמנה (ולא בדרך השנייה היורדת אליו). וכק"ק.

פנינים

יעונים וביאורים קצרים

משם". אך ה"וחד אמר" סבירא ל' דאין לפניו כפשוטו, כי מההמשך הכתוב "ואין איש מאנשי הבית שם בבית" משמע שבא הכתוב לבאר סוג המלאכה שבא יוסף לעשות, שהיא מלאכה כזו שכדי לעשotta דרוש ש"ו אין איש מאנשי הבית שם בבית", וא"כ אין לפреш "מלאכתו" כפשוטו, כי להא לא דרוש שלא יהו אנשים בבית, ולכן מפרש ה"וחד אמר" ד"לעשות צרכיו נכסנו". וק"ל.

(עמ' לךוטי שיחות הח"ז ש 2 ואילך)

עסוק בשקו ובתעניתו

ושב ראובן אל הבור

במכירתו לא ר' שם... עסוק הר' בשקו ובתעניתו על
שבבל יציע עבי
(לו, כת. ר"ש)

לכארה תמה: מכין שידע ראובן שברצון השבטים להזיק לヨוסף, הנה אף ש"עסוק ה"י בשקו ובתעניתו", הרי ה"י יכול להישאר במסמיכות מקום, ולשמור על יוסף, ומドוע עצם והלך למקום אחר?

ויש לומר בואה לפני פשוטו: לפני זה הכתוב בפסוק "וישבו לאכל לחם", שהאהים סעדו באותה שעשה. וא"כ לא ה"י שיראובן ישאר במסמיכות מקום, כי בהיותו שרווי בתעניתו, היו חושדים אותו האחים דזה שנשאר אתם הוא ורק בכדי לשמעו מהם בפייהם אודות יוסף, ולהפר מזימותם.

וא"א ה"י לו להסתיר מאחיהם זה שהוא שרוי בתעניתו כי ה"י לבוש ב"שקר", וא"כ ה"י בולט שעוסק בתשובה ובתעניינה, ולכן ה"י חושדים בו מודיעו נשאר אתם לסתודה.

ולכן ה"י מוכרא לעזם ממש הזמן שאכלו. וכשהגיאע חזורה כבר ה"י מאוחר מדי, שמכרו את יוסף כבר.

(עמ' שיחת ש"פ וшиб תש"ז)

"עד" ו"מלאכתו" – "מש"

או אין כפשותם?

ויבא הביתה לעשות מלאכתו

רב ושמואל, חד אמר לעשות מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות לצרכו נכסם
(לט, יא. מגילה יא, א)

יש לבאר פלוגתיהם, וזהמחלוקת כאן היא בהתאם לשיטות הכללית בפירוש הכתובים. דנהנה, מצינו שנחalkerו רב ושמואל בפירוש כמה כתובים, ובכל אחד מהם יש לבאר שנחalkerו אם יש לפреш את הכתובים לפי המשמעות המדוייקת של התיבה, או לפי תוכן הכללי שבחותם.

ולדוגמא, בפירוש הפסוק "והי בימי אחشورו גו' המולך מהודו ועד כוש" איתא בgem' (שם) "רב ושמואל, חד אמר הודו בסוף העולם וכוש בסוף העולם, וחדר אמר הודו וכוש גבי הדדי הוו קימי, כשם שלמלך על ההודו וכוש כך מלך מסוף העולם ועד סופו".

יש לבאר פלוגתיהם, ד"חדר אמר" ס"ל שיש לפреш תיבות "עד" מורה על ריחוק מקום, כמוון שתיבת "עד" מורה על ריחוק מקום, כמוון מפרש ד"הודו בסוף העולם וכוש בסוף העולם". אך ה"וחד אמר" ס"ל שאין לפреш כן, כי בהמשך הכתוב "שבע ועשרים ומאה מדינה" הכוללת את כל העולם כולם, וא"כ כבר משמעינו הכתוב שלמלך אחשורי על כל העולם, ואין הידוש בתיבות "מהודו ועד כוש", אלא על כרחך יש להוציא תיבות אלו מפשטן, ולפרשם שבא הכתוב לבאר בהז גודל ותוקף מלוכת אחשוריון ד"כשם שלמלך על הודו וכוש כך מלך מסוף העולם ועד סופו".

וכן מצינו בעוד כו"כ פלוגות ביןיהם, שיש לפреш פלוגותם באופן כזה, והובא כאן רק דוגמא אחת, באורכה במקור הדברים, שם הובא עוד כו"כ [דוגמאות].
ועפ"ז יש לבאר גם בנידון דין, דАЗלי לשיטתו:
דשיטתה "חד אמר" היא שיש לפреш לעשות

מלאכתו" כפשוטו, ולכן מפרש לעשות מלאכתו

הנץ של תורה

הנץ ששורף את ה"קש" ד"ביה עשו"

ביאור דברי רש"י בריש פרשנתנו בדבר תמיית יעקב אודות ריבוי האלופים דבריו
עשוי; ביאור עניין ה"אש" וה"קש" ותמיית הפחמי, בעבודת האדם את הש"ת

א. בפירוש"י ריש פרשנתנו מביא מדרש תנחותם "הפשטה הזה נכנסו גמליו טעוני"
פשתן, הפחמי תמה אני יכנס כל הפשtan הזה, הי' פיקח אחד משיב לו, ניזון אחד יצא
ממפהוח שלך ששורף את כולו. כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למאלה, תמה ואמר
מי יכול לככוש את כולן . . וכתיב והי' בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש
ניזון יוצא מישוף שמכליה ושורף את כולם". וביאור פרטיו המשל - מה הייתה תמיית
הפחמי, ומה הידוש החדש לו הפיקח - בעבודת הש"ת:

הנה תפkid האדם מישראל הוא להAIR את העולם בNER מצוה ותורה אוR. דכאשר הוא
ליקח דבר גשמי ומשתמש בו למצוה, הנה הדבר והוא מתחלה ונهاפכ לכעין "פתילה"
שבה נאחז ונחפס האור האלוקי (כמו שמדמה זאת רבנו הוזקן בעל התניא בס' תורה אוR - דרושי
חנוכה).

וזהו שניינו (שבת פ"ב מ"ג): כל היוצא מן הארץ אין מדליקין בו אלא פשתן - דאיירי
לענין הדלקת נרות בערב שבת. ויש לפרש זה על אופן העבודה בעולם הזה עליו נאמר
"מי שטרח בערב שבת" (ע"ז ג, א). שאז מדליקים את הנרות ע"מ שייהי אוR בשבת "יום
שכללו שבת" - דהנה "אין הקדוש ברוך הוא שורה אלא על דבר שבטל אצלו ית"

לקראת שבת

יא

(תניא פ"ז) משא"כ בדבר שיש בו ישות וגואה, "אין אני והוא יכולם לדור" (סוטה ה, א). ולכן הנה דבר "הירצא מן העץ", שהעץ גדול בגובה והתנשאות (ומתפרד לענפים רבים) שומרה על גואה, "אין מדליקין בו", שאינו ראוי שישכן בו אוור השם.

לבך מפשטן, שעל אף שיוצאה מן העץ (גואה) עדין ניכר בו שרשו בקדושה, בזה שיש בו תכונת האחדות, שగדל קנה אחד בבד אחד (ובחמים יח, ב. ובפרוש"ז). ולכן, אפשר להעלות ולהשתמש בו לקדושה.

אלא שקדום לכך צריך לבטשו ולזכו - שלא יתפוג גשמיתו לעיר, אלא ידע שהוא טפל ובטל אל הרוחניות - ובבלידי זה לא יכול להתעללה. ולכן "אין מדליקין בחוסן" (שבת רפ"ב) שהוא פשtan שאינו מנופץ, שעידיין לא נעשה בו הביטוש, ולכן נקרא "חוסן" לשון גבורה ותוקף, היפך העונה והביטול.

ב. ע"פ האמור, שפטן מורה על ענייני העולם שיש בהם ישות וגואה וצריך לבטשם ולזככם, ולgelות בהם שרשם בקדושה, יש לבאר תמיית הפחמי "אנא יכנס כל הפטן הזה":

הפחמי הוא העולה פחים, דהינו, עצים שנשרפו, אבל נשארו קיימים, וניתן להעיר על ידם אש להימום ובישול וכיו"ב. שזה משל לעבודת איש ישראל, שתכליתם עברותנו אינה כלות ולבטל למזרע את מציאות העולם והגשמיות, או להתעלם ממן, שהרי הקב"ה רוצה בקיומו - "לא לתחו בראה, לשבת יצרה", אלא עברותנו לנצל להשתמש בענייני העולם ולהעלותם - באופן שנשארים בקיומם - לקדושה.

והפחמי, שהוא היהודי, תמה: "אנא יכנס כל הפטן הזה"? כי יודע הוא שהתכלית הוא - לא לשרפוי למזרע, אלא - לחייבנו מרשות הרבים לרשות היחיד" "יחידו של עולם". אבל נראה לו שאין בכחו להכיל ולהשתמש בריבוי גדול כל כך של ענייני העולם הזה "כִּי הפטן הזה", באופן, שלא זו בלבד שלא יורדו ויגשמו אותו, אלא הוא עוד יפעל בהם ביטול ויזיכך ויעלת אווחם לקדושה!

זה מענה אליו: "כלי ריקן מהזיק, מלא איןנו מהזיק" (ברכות מ, א) ומובואר בחסידות: ד"כ אשר הוא כלי מלא תאווה, שמתחאה להגשמי, אז איןנו מהזיק", של"א יוכל למלא תאווהו, שאין המקום שלו מכיל דברים גשמיים שהם חומריים", כי "דברים גשמיים יש להם גדר במקומם .. והמלא בדבר גשמי אי אפשר להזיק עוד יותר" (חדרא"ג מהרש"א אלברחות שם). אבל "כאשר הוא ריק מתחאות זרות (כי מבין שהגשמיות לכשעצמם, אינו כדי כל להתחאות אליו), אז מהזיק גם ריבוי השפעות גשמיות".

וזה שהסביר לו הפסיק - זה שעינים פקוחות לו לראות האמת ד"מי בראש אלה" אין שהכל בטל לגבי הבורא יתי' ו"כולא קמי" כלל חשיב" ו"ראה את הנולד" - ש"ניצוץ אחד יוצא ממפה שלך ששורף את כולו". שלא די שהנשמה בוערת ברושפי אש אהבה

לקראת שבת

והתבטלות לה', כי אם צריך להתייגע על מנת לפעול הביטול לה' גם ב"פשתן" – ב"דברים גשמיים" החל מנפשו הבהמית, על ידי ריבוי ההתחבוננות בגודלות הא-ל ובביטול העולמות אליו, באופן המובן גם לשכלה, ועד לכל עניינו הגשמיים. שזויה פעולת ה"מפהוח" שגדיל האש שהצאה חז' למקומה.

وعי"ז נעשה "בית עשו לקש", שנשרף הקש, ולא הפשתן, דהיינו, שנשרף רק הטפל ("קש") והרע שבענינים הגשמיים, החומריות והתאווה שבהם, אבל הגוף עצמו ("פשתן") נשאר בקיומו ומשמש לעבודת ה', שגם הוא בטל לה' ואינו תופס מקום (כמו דבר רוחני), ובמיילא אפשר שכנס הפשתן כולם, חלק הטוב שבו, מרשות הרבים לרשות היחיד דיחידו של עולם.

המלכיות נקרו על שם מازרים (ב"ד פט"ז, ד). דע"י שהשתחו ונבטלו תחת מלכותו של יוסף, קיבל את אופן ההנאה, שגם בהיותם בגלה שהוא מצב של חושך והעלם והסתור, לא יטרדו ויתבללו מעבודת השם, אלא יישארו שלמים במצבם, בלימוד התורה וקיום המצוות.

(עפ"ל קוטשי שיחות הל"ה ע' 159 ואילך)

"ה' ממתין ומצפה" – גאולה העתידית!

ויקנו בו אחיו ובאיו שמר את הדבר
ה' ממתין ומצפה מהי ביאו, וכן 'שומר אמון' (לז, יא. רשי')

יש לבאר זה ע"ד הדרוש:

ידעוע אשר כלות העניינים המובאים בפרשא זו קאי לא רק על יעקב אבינו, השבטים ויוסף כאנשיהם פרטימים, אלא מורים על עבדות כלות בני ישראל בכל הדורות, ולא רק ככל מעשה האבות שהם סימן לבנים (ומכין ע"ת לך יב, ו), אלא שהדברים עצם מרים על עבדות כלות עם ישראל (ראה בארכוה עקידה פרשנתנו שער כח).

ועפ"ז יש לבאר, דזה שיעקב "ה' ממתין ומצפה מהי ביאו" קאי ע"ז שככל אחד מישראל ממתין ומצפה תמיד על הגאולה, גאולת בני ישראל מהגלות.

ומרומו בהמשך לשון רש"י "וכן שומר אמון", שכמباואר בראשי על הכתוב "שומר אמון" שהפירוש הוא מה שבני ישראל מחכים ומצפים "לאמונהו של הקב"ה כו' לנגלם" מהגלות.

זהו ש"ה' ממתין ומצפה" לקיום חלומו של יוסף שהוא מלוכה יוסף על שאר אחיו, והוא הצפוי והמתנה "מתי יבוא" מלכותו של יוסף, הינו משיח בן יוסף (ראה עקידה שם), שבא כהקרמה והכנה למשיח בן דוד, כמובא בכ"מ ברוז"ל (ראה סוכה נא, א-ב. זה"א במשמות רסג, א. ח"ג רנב, א. ובכ"מ).

(עפ"ל קוטשי שיחות הל"ה ע' 161 ואילך)

מדוע ה' יעקב ממתין למלכותו של יוסף?

ויקנו בו אחיו ובאיו שמר את הדבר
ה' ממתין ומצפה מהי ביאו (לז, יא. רשי')

לכארה תמורה מה ש"ה' ממתין ומצפה מהי ביאו" שימליך יוסף על שאר האחים והם יבואו להשתחו לו ארצה, אך שכן יוסף ה' בן זקוניו של יעקב אשר אהב אותו מכל בניו לכן ה' רוץ שעילה לגולה, ועוד יותר משאר כל בניו, מ"מ, מהו העילי בוזה שהוא ימלך על אחיו עד שישתחו לו ארצה, ועוד כדי כך שיעקב ה' ממתין ומצפה מהי ביאו הדבר?

ויש לבאר זה בדרך החסידות:

ידוע הביאור הפנימי בהזה שכל ישראל נקרוים בשם יוסף, "נווגג צאן יוסף" (תהלים פ, ב), שהוא לפי שהמשיך יוסף והשפיע מעוניינו ותוכנותיו הרוחניים לכאר"א מישראל. דינה, יהודו של יוסף לגבי שאור השבטים ה' בזה ששאר השבטים היו רועי צאן, ומופרשים ומוכדים מעוניינו העולם, בכדי שלא יבלבולם מעבודות ה. משא"כ יוסף הצדיק ה' בגלות, ויתירה מזו, שהי שלוט בכל ארץ מצרים, וניהל בפועל כל ענייני מצרים, שזהו טרדה גולה ועזומה ביוותר. ואעפ"כ, הרי כל טררות אלו לא נתקו ואפילו לא בלבלו אותן מעבודות הש"ית, וגם בעת עסקו בהם נשאר בתכלית הדיבוקת באקלות.

זהו מה שככל ישראל נקרוים על שם יוסף, כי הכה שיש לכל ישראל לעבור את הגלות נשחק וכא מ يوسف הצדיק (ראה בכ"ז לקוטשי חכיה ע' 253 ואילך, וש"ג).

ועפ"ז יש לבאר מה שיעקב "ה' ממתין ומצפה מהי ביאו" קיום חלומו של יוסף, שאחיו יוסף ישתחוו לו ארצה, כי עניין ההשתחוואה מורה על הביטול כלפי המלך שאליו משתחווה, ש"ע" ביטול זה להמלך נמשכים אל העם השפעות המלך, הן השפעות גשמיות והן השפעות רוחניות.

ולכן ה' יעקב ממתין ומצפה לקיום חלומו של יוסף, כי דока ע"ז יש בכחם של ישראל לעבור את ההסתור דגלות מצרים, ושל כל הגלויות בכלל, דכל

הידרומי פוג'יה

בדברי הירושלמי דפדיון בכור ומחצית השקל שיכים למכירת יוסף

יקשה בדברי המפרשים בענין החשבון שבירושלמי שכל אחד מהשבטים קיבל מחצית השקל מן המכירה / יקשה כי אורי המפרשים בכוונת הירושלמי לענין שיכיות מכירת יוסף למחצית השקל ודפדיון בכור / יסיק כי אוור מוחודש בשיכיות מכירת יוסף לMahonתן של ב' מצות אלו

לפיקך יהיה כל אחד ואחד נותן שקלו טבעה". וכ"ה בב"ר פרשנתנו עה"פ (פפ"ז,
יח), ובעוד מקומות.

ונתחבטו המפרשים בהא דאמרין
דטעמא דמחצית השקל הוא לפ"י "שנפל
לכל א' וא' מהם טבעה" (מחצית השקל),
ולכל אורה רק תשע מאחי יוסף השתתפו

(1) ויש להעיר שבב"ר שם גריס: מכרתם בנה
של דחל כי לפיקך יהיה כאו"א מפרש צרך בנו
ה' סלעים. וראה רשי", יפה תואר ופי' מהרו"ז
לב"ר שם. חזקוני פרשנתנו עה"פ. ובב"ר הוצאת
טהעדר (אלבק): מפרש ה' סלעים של בן (בלי
תיבת "ערק").

א

יפלפל בדברי המפרשים בחשבון דברי
הירושלמי דמכירת יוסף נפל לכל אחד
כשיעור מחצית השקל

גבוי מכירת יוסף ע"י אחיו "בעשרים
כסף" (פרשנתנו לו, כח), גרסנן בירושלמי
(שקלים פ"ב סה"ג): "לפי שמכרנו בכורה
של רחל בעשרים כסף יהיה כל אחד ואחד
פודה את בנו בכורה בעשרים כסף (שהן
חמש שקליםים)... לפי שמכרנו בכורה של
רחל בעשרים כסף ונפל לכל אחד ואחד
מהם טבעה (שתי כסף - מחצית השקל)

הוא ה"גורם (להמכירה) ע"י הקנאה שבתחלה".⁴

מיهو עדין צריך ביאור של טעם אמאי השיעיות הרחוקה דראובן וויסף בהמכירה תהא נחשבת כשותפות שווה עם שאר ט' האחים, ועד שמחלקיים העשרים כספ' לעשרה חלקיים שווים, ע"ג שהמכירה בפועל נשתה רק ע"י תשעה אחיו יוסף, והי' הדבר היפך רצונם של ראוון (מכ"ש של) יוסף. ובודאי בהיות שכל דבר בתורה מדויק בתחלת, הרי זה ששותפות ראוון או יוסף במכירה נחשבת שווה במדרגתה לשותפות שאר האחים - יש בו טעם של הגיון, וכמשית.

במכירה, דהא "בניין לא הי' עמהן" (לשון הקרבן העדה על אחר), וגם ראובן לא הי' בעת המכירה, כפי המופיע בכתב (פרשנו לו, כת וברש"ז); ומעת צ"ע איך עלה החשבון דמחצית השקלה (שהיא עשירית מ"עשרים כספ").

ומצינו שתירצו בזה בשתי דרכים. יש שביארו (יפה תואר ופי' מהרו"ז לב"ר שם) דראובן נמי בכלל חשבון המכירה, ד"א ע"ג דראובן לא הי' אז עמהם מ"מ הניחו חלקו, כי חשבו שלא יחולק על מעשיהם. והדברים עולמים יפה יותר לפי מה דאיתא בפיירקי' דרי' אלעזר (פל"ח, הובא בפי' מהרו"ז שם)², שגם לאחרי שמספרו לראוון אודות מכירת יוסף, "שמע וראובן . . ושתק".³ ועוד"ז הוא בתנחותם (פרשנו ב, הובא בנוו ה楗ש שם) [ויעוין בלשנה דפדר"א שם לפניו] "וכל אחד ואחד נטל שני כספים", דמשמע לכוארה שאיז'ו ורק שהאחים חשבו שלא יחולק על מעשיהם ויקח חלקו, אלא שגם בפועל נטל ראוון השני כספיהם.³ אבל בתנחותם שם הלשון "מכרווה בכ' כסף כל אחד מהם שני כסף". ובהז יש לפרש שرك הניחו לו חלקו, אבל אין מזה ראי שראוון נטל חלקו בפועל. איברא דגם בפדר"א יש לפרש מ"ש "כל אחד ואחד נטל שני כספים" שקאי רק על ט' האחים (שאודותם מדובר שם).

ובתקleinhardtין לירושלמי שם תירץ באופן אחר, דגמ' יוסף עצמו נחשב כמו שהוא לו חלק במכירתו, כיוון שהוא

יוסיף להקשות במה שביארו המפרשים בכונת היירושלמי

ויש להקדים ביאור כוונת דברי הירושלמי,دعיקר משמעות הדברים היא דהמעשה דמכירת יוסף גרם לכך שבנ"י נתחביבו⁴ בשני מיני "תשולםין" - פדיוון בכור ומהצית השקלה. וכבר כתבו המפרשים (ראה נזר הקדש שם) בביאור

4) ולהעיר מראה הפנים לירושלמי שם.
5) ולהעיר מידי משה לב"ר שם, שמחלק העשרים כספ' לח' מהשבטים (ע"ש חשבונו).

6) ביפה תואר שם נקט שמכירת יוסף היא טעם רק על שך הפטין, וכן על הפק של מחצית השקלה, אבל לא על עצם החזב לשלם (וואה פ"י "הכותב" לע"י שקליםים שם). אבל נזר הקדש (הארוך) לב"ר שם הוא כבפניהם.

2) בהזאה עם פי' הרד"ל נשמטו תיבותו אלן.
3) וראה רד"ל ונזר הקדש שם.

לקראת שבת

ועוד קשה, דבירו שלמי כאן בסוגי⁸ נזכרו הני תרי תשלמי בהמשך לכמה טעמים על חוב מחצית השקל, "לפי שחטאו במחצית היום יתנו מחצית השקל .. לפי שעברו על עשרה הדברים .. עשרה גירה כו'", ולאח"ז ממשיק "לפי שמכרו בכורה של רחל .. פודה את בנו בכורו .. לפי שמכרו בכורה של רחל .. ה'י' כא"ר נותן שקלו טבעה (מחצית השקל)". ודרוש ביאור טואא מהו שנכנס בין הדברים בסוגיא דמיiri במחצית השקל - אך מילתא ד"לפי שמכרו בכורה של רחל .. פודה את בנו בכורו"⁹. והנה, כמה מהמפרשים כתבו יפה מראה לירושלמי כאן. ובכתבו וע"ז יוסף לע"ש), שהדרש דפדיון בכור הובא רק אגב גרא. אלא שלכלאו' דוחק לומר כן, דא"כ מהו הטעם שהקדימות הירושלמי הך ענינה (דפדיון בכור) לפניו הענין ד"כא"ר נותן שקלו טבעה" (מחצית השקל),adam הענין דפדיון הבן הובא ורק אגב גרא, הויל להקדימות הענין דמחצית השקל ואח"כ להביאו (דרך אגב) הענין דפדיון בכור. ועל כרחין ציריך לומר דהנץ תרי ملي דפדיון בכור ומהцит השקל בשיטיות המכירות יוסף, אין שני עניינים נפרדים זמ"ז, אלא באים המה בהמשך זל"ז, עד אשר כהקדמה להבנת זה שמכירת יוסף היא טעם למחצית השקל - ציריך לידע תחילת היסוד שמכירת יוסף

השיכות בין הנץ תרי חובי למכירת יוסף, וחוכן הדברים, דמחצית השקל הוא "כופר נפשו" (ר"פ תשא), כפירה על עונש הנגזר, והיינו ע"פ הידוע (זה' בחתופה) רעו, א. זהר חדש פרשנו (כט, א). ובכ"מ, דמחמת עון מכירת יוסף נגור עונש גלות לדורות [ויש להעיר גם משבת ג', ב]: "בשביל משקל שני סלעים מילת נתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים", ובתוס' שם כתוב דהיינו שאף שכבר נגזרה ריידה למצרים בברית בין הבתרים, אבל "שמא לא ה' נגוז עליהם עינוי כ"כ אלא עיי זה", דמזה יוצא, דמכירת יוסף היא "חטא נחשך" שמצויר כפירה לדורות - והיינו ה"כופר נפשו" דמחצית השקל שצרכין ישראל ליתן; ולענין דפדיון הבן מבואר, דעתם המזויה משום "ויהרג ה' כל בכור הארץ מצרים גוי על כן אני זוכה לה' גוי וכל בכור בני אפדה" (בא גג, טו) קשור אף הוא למכירת יוסף, כי מחתמת מכירת יוסף (בכורה של רחל) גם "בכורי ישראל" היו בכלל סכנה, אלא ש"ה' עשה להם נס ולפיכך הוציאו דפדיון לדורות" (לשון נור הקדש שם).

אמנם, עדין לא נתבאר בדברי המפרשים טעם והסביר אמאי גרם עון מכירת יוסף שבנ"י יתחייבו בשני (סוגי) תשולמוני¹⁰ - הן דפדיון הבן והן מחצית השקלה. ויל"ע.

⁸) וכ"ה בפסקתא דר"כ פ' שקליםים.

⁹) ובפרט שבתנחות מא תשא (י) לא הובא הענין דפדיון בכור. ולהעיר שבתנחות מא באבער שם (ז) – וכן ביל"ש שם (מתנחות מא) – הובא רק הענין דפדיון בכור, ולא דמחצית השקלה דברי' עסקין!

7) ולא משמע שזהי פלוגתא. וראה הלשון בב"ר שם: א"ר יהודה כו' (ולא ר' יהודה אומר). וראה לממן בפנים.

יבאר כוונת הירושלמי באර היטב, אין דברים מתאימים לתוכן מצות פדיון בכור ומחצית השקל – על יסוד המבוואר בדברי חז"ל בכ"מ נבי מכירת יוסף

והנראה בזה בהקדים החילוק בפשטות בין ב' אופני ה"תשלים" על מכירת יוסף, פדיון הבן וכחצית השקל, ובפדיון הבן סכום התשלום הוא לפי "ערכו" של יוסף (בסכום שהוא נמכר) – חמיש שקלים; משא"כ במחצית השקל התשלום הוא לפי הסכום שככל אחד מהאי יוסף קיבל מהמכירה – מחצית השקל. ומה זה מובן, דב' התשלומים קשורים עם ב' פרטם שונים במכירת יוסף, מחצית השקל היא שונאים במכירת יוסף; על הפגם שהמכירה עשתה "כופר נפש" על הפגם שהמכירה עשתה בחשבתיים (מצד הנאות במכירת יוסף); ואילו כנגד מה שהמכירה "פעלה" ביוسف (שנמכר לעבד) – צריך לפדות את בן הבכור.

ועפ"ז יתבאר להלן תירוץ הקושיא הנ"ל, האיך מכירת יוסף (בכורה של רחל) גרם בישראל העניין (למעליותא) של פדיון כבוד, כי אע"ג שבוגע להשבטים מכירת יוסף הייתה היתה חטא וירידה, הרי בנוגע לヨוסף עצמו המכירה פעלת עילוי שמתבטה בעניין של בכור, ממשית.

הנה בנוגע למכירת יוסף אשכחן בסוטה יא, רע"א: "וישלחו מעמך חברון (פרשנתנו

להנס הוא מפני עניין בלתי רצוי (מכירת יוסף), איןנו מובן למה תגרום הצלחה זו לעילוי גדול יותר מאשר לא נמכר יוסף.

הו טעם לפדיון הבן (ובמיוחד מובן שאינו רק אגב גראא, כנ"ל).¹⁰

וגם צריך להבין בגוף ביאור המפרשים דלעיל, בשינויים מכירות יוסף לב' המצוות, דבשלמה הוא דמחצית השקל הוא רק עניין של תשולם ותיקון על חטא חמור (מכירת יוסף) מובן, דהלא הדגיש הכתוב שהוא "כופר נפשו" (הינו שכביבול איינו עניין הרצוי מצד עצמו, אלא רק לאחר שנעשה חטא חמור נדרש תשולם זה כדי לתקן ולהשיב המצב על כנו כמו קודם החטא); אבל פדיון בכור הוא לכואורה עניין רצוי וטוב מצד עצמו (ולא רק ממשום מהרו"ז לב"ר שם) – דבכבוד ישנו קדושה, שלכן צריך לפדות אותו. ומעתה איך נוכל לומר שמכירת "בכורה של רחל" יגרור עניין הקשור עם "קדש לי כל בכור".¹¹

(10) ע"פ המבוואר בפניהם יש לבאר טעם סמיכות מס' שקלים למס' פסחים, ובסדר זה דוקא* – כי מי פסחים (יציאת מצרים) הוא עניין פדיון בכור (בני בכורי ישראל), וסיום וחותם המס' הוא בעניין דפדיון הבן**; ושני העניינים – פדיון הבן ומחצית השקל – סיבתם אחת: מכירת יוסף. וסדרן: מkedom פסחים – פדיון בכור, ואח"כ שקלים – מחצית השקל (סדר הטיעמים שבירושלמי), כבפניהם.

(11) כי אף שלפועל נצלו הרכבות באופן ניסי ולכן קנייניהם לה' – מ"מ, מכיוון שהוא גופה שהוחזרכו

* משא"כ לפי טעם הרמב"ם (בהקדמותו לפיה"מ) והתהי"ט (ריש מס' שקלים) – דאה הדון (האי) על מס' פסחים שננדפס בהגדה של פסח עם לקוטי טעמים מהנגים וביאורים (קה"ת).

** דאה גם הדון ה' שננדפס בהגדה של פסח הנ"ל, ס"ז (לקו"ש חי"א ע' 48).

לקראת שבת

שליטה מלאה עליהם (כפי שהי' להם על שאר עבדיהם, שלא הי' עבד יכול לבורח ממצרים)" (רש"י יתרו יח, ט); ואדרבה, כיוון שהמצרים היו עבדי יוסף, ו يوسف ה"י "עבד בני ישראל" (לשון האור החמה לזהר שם), הרי "ישראל דשלטו על כלו".

ועפכ"ז נמצא עמוק חידש בהבנת עניין מכירת יוסף שהודגש בכתב - דמלבי' הבט על הכוונה הבלתי טוביה שהיתה לאחיו יוסף, הרי לפועל יצא מהזה טוביה - "למחמי" שלחני גור' לשום לכם שארית הארץ ולהיות لكم לפוליטה גדולה" (ויגש מה, ה-ז). הינו דלא ורק שהמכירה הייתה גרים וסיבה להוצאה טוביה עבורה בניי (ע"ז שיעוסף נעשה אח"כ משנה למלך), אלא המכירה גופא נתנה את היקולת "לשום لكم שארית גור' לפוליטה גדולה" - הගולה המכירים. ונמצא, מכירת יוסף פעללה דבר והיפוכו. מצא弟 אחיו יוסף, שכונתם במכירה) הייתה כדי שייהי לעבד, הביאה המכירה לגאות מצרים; ומצד מה ש"గרים קב"ה כל דא" - מצד הכוונה והרצון של הקב"ה בזה - המכירה (ע"ז אחיו יוסף) נתנה הכה לגואלה.

ומעתה יבוואר היטב השיקות בין מכירת "בכורה של רחל" עם העניין של פדיון הבן.

כי הנה בזה שהי' יוסף "קנווי" לשבטים ע"ז המכירה, נמצא שנעשה קנווי אל הקדושה. כי מבין כל בני האדם היו השבטים אנשים המחוויים במצוות ה', מילה וכו', ובפרט למ"ד דקימעו כל התורה ונשנית כולה בוגדר נדר וחיווב [ראה בפ' וירא (כא, כד) - שבועת אברהם לאביהם].

יז, לד) (ביוسف משתעי קרא כשלוחו יעקב אצל אחיו והוא תחילת סיבת ירידת ישראל למצרים. רש"י), א"ר גנינה בר פפא בעצה עמויקה של אותו צדיק שכבור בחברון (אברהם. רש"י), דכתיב ידוע תדע כי גור' היה זרעך". הינו דכל הדבר נגרם בשביל קיום גורית בין הבתרים לאברהם, וראה הלשון ברש"יעה"פ הנ"ל: "לקים מה שנאמר לאברהם בין הבתרים כי גור' היה זרעך". ובזהר (פרשנו קפ"ר, רע"א) מבוארים הדברים בארכאה¹²: "గרים קוב"ה כל דא בגין לקיימא גורה דגוזר בין הבתרים" - הינו שהקב"ה הוא שהביא לך שאחיך יוסף ימכרווהו, כדי שתתקיים גורית בין הבתרים, שבנ"י ילכו לגלות מצרים; ובבאר בזהר¹³, דהטעם שיעוסף ה"י צריין להגיע למצרים ע"ז שאחיך ימכרווהו, הגם שבכדי לקים את ברית בין הבתרים יכול יוסף לדודת למצרים גם באופן ש"יד אחיך אל תהי בו" (לשון האור החמה לזהר שם) הוא מפני שע"ז שבנ"י יעקב שלצטו על יוסף (בזה שזרקו אותו לבוא ומכרווהו "כאדון המוכר את עבדו" (לשון האור החמה לזהר שם) לפניו שירד למצרים, נעשה ע"ב של אחיך¹⁴ (לשון המקדש מלך לזהר שם); ועל ידי זה הובטה הדבר, שכשבני ישראל ירדו אח"כ למצרים, לא הייתה למצרים

(12) חילוקי הלשונות בין זהר והש"ס (ורש"י). נתבארו בשיטת מוציאי ש"פ וישב תש"ט.

(13) ראה בכ"ז אוור החמה (וברא"ג שהובא שם) מקדש מלך לזהר שם.

(14) ואך שם בעצם מכווהו - ה"ז מוכר עבדו לנכרי ולחול כו' דיצא לחירות (אבל) צריין גט שחזרו (גוטין מג, ב). ואכ"מ.

לקראת שבת

יט

יוסף פעלה שיווסף היה "קנווי" אל הקדושה, ושוב למצרים לא יכול להיות שום שליטה עליו, וכך דינה דהמוכר עבדו לעובדי כוכבים ולחוויל יוצאה לחרות (גיטין מג, ב ועיין בפוסקים שם), ועי"ז כל ישראל נשארו למעלה משליטת מצרים - אכן נשתלשל מזה העניין של "בכורו", שהבכור עצמו קנווי לח' – "לי הוא" (בא ג, ב ובפרש"י); ונtinyה זו שנותן "ראשית פריו .. לרשות ברוראו" מזכירה לאדם "כפי היבש שלו" – כל מה שברשות היהודים שיקר להקב"ה.

ומעתה יתחוור גם הדיווק בדברי הירושלמי בנוגע להכפраה על מכירת יוסף, שבמכירה השתתפו עשרה מאחיו יוסף [אונ"פ שרואבן (ובודאי יוסף)] לא הסכים עם המכירה] – דבכדי שמכירת יוסף תוכל לפועל את העניין הטוב שבמכירה, העילוי של הגאולה (שהמצריים לא יכולים לשלוט עליו), הינו קניין הכל אל הקדושה – היו צריכים להגיע לכך של ציבור (דוקא).

דע"י שעשרה מישראל נמצאים ביחיד שכינתה שוויא" (סנהדרין לט, א), הינו או ר' הקדושה שלמעלה מטבח העולם (אגה"ק סי' גג), וכן נמשך מזה כח להיות למעלה משולט מצרים והגלוות¹⁵. ויל' דמשום זה הנה (כאשר "גרים קב"ה כל דא") אין די שתשעה ימכורו, אלא ה' בהכרח שייהיו עשרה – צירוף של עשרי (ראובן או יוסף,

¹⁵) וזהו מ"ש (ויגש מה, ח) לא אחים שלחחים אוთי הנה כי האלקים וישמע לאב לרפואה גו – כי הכח שניתנו בו ע"י מכירתו (ע"י אחיו) שלא יוכל המצריים לשלוט בו, הוא לא מן השבטים עצם כ"א מצד "האלקים" – האור האלקי שנמשך על ידם.

ובכן "ויזדר יעקב נדר גו" (ויצא כה, כ). ולදעת כמה ב"נ מצווה בנדר וכי"ב – ראה אנציקלופדי תלמודית ערך בליחל בסופו, שי"א שפלוגתא היא בירושלמי (נזיר פ"ט ה"א), וי"א שבשבועה לדברי הכל גם נקרים בבבלי יהל (וראה בארכוה משנה למלך (הלי מלכים פ"י ה"ז – צוין שם). ובספרו פרשת דרכיהם (דרך האתרים דרשו ג) שם האבות נונשימים על אי קיום נדר, תלוי אם יצאו מכלל נח או לאו, והרי י"א גם בנוגע להשבטים כל זה]. ועוד (ושמא הוא העתיק), ד"יל אשר נדר לך (בדברים שבין אדם למקום ועד"ז – לקיים כל התורה) יש בזה גדר דעבותה השם ומדרגת קדושה, דבודאי כשהב"נ עושה מעשה מסווג זה עושה מצוה אף שלא נצטווה על מעשה זה. ואכ"מ. ובנוסף לעניין קיום המצוות גם ה' הקניין לשבטים הנמצאים בארץ הקדוש. וכל זה מורה על קניין יוסף אל הקדושה.

והנה בטעם מצות בכור כבר כתוב החינוך (מצוה יח): "شرطה השם לזכותנו לעשות מצוה בראשית פרינו למען דעת כי הכל שלו, ואין לו לאדם דבר בעולם רק מה שיחלך לו השם יתרברך בחסדיו, ויבין זה בראותו כי אחר שיגע האדם כמה יגיעות וטרחה כמה טרחים בעולמו והגיע לזמן שעשה פרי, וחייב עליו ראשית פרי, כבכת עינו, מיד נתנו להקדוש ברוך הוא, ומתרוקן רשותו ממנו וממנiso לרשות בוראו". הינו שמצוות פרינו הבכור מורה על שיקוכות כל הדברים להקדושה, "כפי היבש שלו".

ומעתה יש לבאר היטב, דכיוון שמכירת

לקראת שבת

מחצית השקל שנוטן כל אחד מישראל ומצטרפין יחד¹⁸ באהבה ואחדות¹⁹ לknin קרבנות ציבור, אשר ע"ז נתקן העון דמכירת יוסף שיטיבו היה היפך האהבה, "וישנאו אותו גו'" (פרשותנו לו, יד). ולהכי קודם לדבריו היירושלמי שמכירת יוסף היא סיבת תשלום מחצית השקל - הקרים הא דמכירת יוסף גרמה לפדיון הבן, כי הקדמה זו ש"בכורה של רחל" פעל בבני ישראל את הענן של "בכורה" (הknin לה), היא היסוד להבין הענן השני שמצויר היירושלמי, אשר מהצית השקל (שממנה knin קרבנות ציבור) מותקנת הענן דמכירת יוסף.²⁰

(18) שזו א' מהענינים הנורומיים בשם המוצה, מחצית השקל (ולא עשר גרה וכיו'ב) - שאיש ישראל מרוגש אשר הוא בתור יחיד או לא מהצית, חצי מן הדבר, וכדי לשיהי דבר השלם (שקל שלם) מוכחה הוא להתחד עם איש ישראל אחר. גם האחדות דציבור מרווחת במחצית השקל שהיא עשרה גרה.

(19) בעיר - עכ"פ על דרך הצעות - מהנהוג, שבდפסי תלמוד בבלי מדפיסים הגמרא על מס' קלמים שהוא מתלמיד ירושלמי (וכ"ה גם בדרפוס ראשון של כל ש"ס בבלי - וויניציאה רפב). שיש לומר הטעם שדווקא במס' זו נהוג כן (ולא בסדר זרים וכו') - כי מס' זו ענינה אהבה ואחדות ישראל, כבנין, ולכן מאהדים בה בבלי וירושלמי. (20) וראה עוד בלקו"ש ח"כ ע' 190-191 ביאור נחמד עפ"ז בענין ב' הפירושים, אם העשורי למןין ה' רואבן או יוסף, שהם ב' הדרכות של מוסר בענייני אהבת ישראל.

כנ"ל). ומהאי טעמא גופא הרי בגינויו השתחפו במכירה רק תשעה - כי אילו כל עשרה האחים היו משתתפים באופן ג'וי, היהת "שכינתא שריא" מיד בגילי ומלכתחילה לא הי' אפשר שיבוא הדבר ד"לעבד נמכר" (תהלים קה, יז). וכדי יוסף ימכר בתור עבד, (על כל פנים) בגינוי ובחיזוניות²¹, היהת ההשתתפות בגilio ריק של תשעה אחים; אבל מאידך גיסא, מכיוון שבהעלם הייתה השתחפות של עשרה, הרי זה פועל שבפנימיות ובאמתיות יוסף (וועל ידו - כל היהודים) נשארו למעלה שלילית מצורים.

ובזה יש להמתיק גם מה שה"כופר נפש" על מכירת יוסף הוא מהצית השקל שממנו קונים רק קרבנות ציבור ולא קרבנות היחיד. דהנה, הכפירה על מכירת יוסף נעשית על ידי ג'לו'ז הענן הפנימי שהי' במכירת יוסף, כה הציבור שמנשך במכירה זו, אשר הכנס בזה העילי דהגאולה (כנ"ל), הפיך ענן העבודה והಗלות. והלא זה עניין

(16) כי אחיו יוסף מצ"ע "כלחו הו זכאין ולא חSID (יעקב) לו"ן זוהר שם. וראה לקוטי לוי"ץ לשם, שהכוונה בזה שגム "אחר המשעה דמכירת יוסף לא חSID כו", ע"ש. אלא ש"גרים קב"ה כל דא" כדי שישראיל ישלו" על כלחו", כנ"ל. ולבן במס ה' מצב של "שכינתא שריא" בגiley, הרי גם מה ש"גרים קב"ה" ה' בגilio למטה ולא הייתה אפשרית מכירת יוסף לעבד.

(17) כהמשן (וכבאיור) הכתוב בתהלים שם, אשר מכתחיה נמכר יוסף (רכ) עד עת בוא דברו גו".

תורת חיים

מכתבי קורש עם עצות והדרכות
בענייני עבודה הש"י"ת בחיי היום יום

אלו הן האוכלין

הידור במאכל – הידור בנפש הילד

בمعنى למכתבה מ... בו היא כותבת אודוט מצב בריאות ילדי' שי', ומסימנת בשאלת איך להתנהג בנוגע למאכל לא מהוזר, ואשר לדעתה יכול המאכל להוות תיאבן אצל הילדים.

בכלל, הידור במאכלים (כפי שמוסבר במקומות רבים) נוגע לא רק לשמרות המזווה, אלא לאחר שמל מאכל נעשה לאחר מכן דם ובשר בגוף, המתקשר עם הנשמה, הרוי הקשרות זוכות המאכלים משפיעות על האופי ומדות הטובות של זה המשמש עמו מאכל זה. וכך, כל תוספת הידור, עדינות ונקיות המאכל, צריך להחשב גם כתוספה בעיצוב, עדינות זוכות של האופי והמידות. ואם כן הדבר אצל אנשים מבוגרים – הרוי זה במידה מרובה יותר אצל ילדים, שהאופי שלהם בתחום התפתחות, וכך חשוב מאד באיזה כיוון מוליכים אותם.

לאור האמור מובנת עמדתי, שהיא ואין מדובר ח"ו בעניין שכלי בריאותם תלוי בזו, ואין זה אלא כתוספת טעם וחיזוק – לכן אין צורך להפחית מהheidור של המאכלים. ובודאי אפשר למצוא דרכי אחרות איך להגבר את תיאבונם, ולהזק בריאותם של הילדים, לא על חשבון הקשרות והheidור...

(תרגום מאנגלית חייה שי' קט)

לקראת שבת

חלב עכו"ם - ספיקות באמונה

במ"ש אודות האברך . . הנה מה שאמרתי לו בהנוגע לחלב עכו"ם, הוא ע"פ סיפור הידוע מכ"ק מוו"ח אדמו"ר (וכmdומה גם נדפס¹), שהלב עכו"ם מעורר ספיקות באמונה, ואלו הדברים שאמרתי לו. ושאמ בכל הזמנים הי' צריך להזהר מהן"ל, כמובן ופשט, על אחת כמה וכמה הנזער דארצות הברית, ובפרט באלו הלומדים במוסדות שם תערוכות טוב ורע, ולאום מלאום יאמץ, ודיל.

(אג"ק חט"ז ע' רמא)

אכילה בתאה - ירידת מדריגת מדבר

בשאלתו אם אכילה בתאה מוריד את האדם ממדריגתו, אפילו למן דעתך קדש עצמן במתור לך, לאו דאוריתא.

כבר אמרו רוז"ל, ערבים עלי דברי סופרים. וזה מובן ג"כ ע"פ המבוואר בתניא קדישא פרק ז', וראה שם ג"כ סוף פרק לי' שהוא מדאוריתא וכו', וגם דברי סופרים חמורים מדברי תורה וכו'.

והוא מובן ג"כ בשכל הפשט, כי האוכל בתאה נעשה מקבל מהאוכל שהוא צומח והי, ובמיילא מוריד את עצמו מדריגת מדבר למדריגתם, וק"ל.

(אג"ק ח"י ע' קמ"

הרכבי היחסיות

שיחות ואגרות קודש מכ"ק אדרמו"ר מוהריי"ץ מליבאבאומיש
זצוקלה"ח נבג"מ זי"ע בענייני עבודה הש"ת

מצוזת ידיעת אלזקוזת

בענייני מסחר הלא יכועס ויתבע עלבונו איך מלאו לבו לאמור עלייו כי איןנו מבין סברות של מסחר, ובהעדר הבנת שכל התורה הנה לבז זאת שאין שוטה זה נפגע, אלא עוד הוא משתמש בזה לחצידיק את עצמו מפני מה אינו לו מדר תורה. וכן הוא בטענות האומרים כי אין להם עסק בנסתרות

מצוזה הנזנתת להיות בכל המצוזות

...ומה שכותב כי כבד לו להסביר ליראי ד' שבמדינתם ה' יע"א שיש חוב ללמידה ולהעמיק להשכיל ולדעת דא"ח [= דברי אלקים חיים, דברי חסידות], ו[ש]היא בכלל מצוזות "ודעת היום והשבות אל לבך וכוכו" ולא גرعا משאר מוצות הכרחות שבתורה, כי הם טוענים אין לנו עסק בנסתרות ולאו כל מוחא סביל דא.

הנה הסבר יידי בכללות הענין דליימוד דא"ח היא בכלל מצוזות וידעת, אמרת הווא ונחניתי במאדר, מיושר שכלו שתופס את הענן כמו שהוא לאמיתתו. אמן מצוזה זו ודיעת הנה לבד מעלה העצמי בעצם מהותה שהיא מצוזה פרטית, היא מצוזה כללית הנזנתת להיות בכל המצוזות.

...וזהו מצוזות וידעת דשייעור המצוזה היא ליגע כל מוחו ולהטריח כל שכלו להבין אלקוז (געטליכקייט) בידיעה והשגה כל מה שביכולתו להציג ולהבין, עד כי יהיה ההשבה אל הלב שלו יתעורר באהבה ויראה לד', הן בקיום המצוזות והן בלימוד התורה, וشكולה מצוזה זו דידיעת אלקוז ותורה בתפיסא והשגה פנימית עפ"י ביאורי תורה החסידות כי היא היא הנזנתת טעם לשבח בכל מעשה המצוזות בחיות פנימי.

לקראת שבת

טענות שאינן מדרבי השכל

והנה בכלל מה שנכתבär, בטלים טעמי הטוענים, א) כי אין להם עסק בנסתרות, ב) ולאו כלל מוחא סביל דא, אשר ב' הטעמים אינם מדרכי השכל, וחרפה היא למשכיל על דבר גם לאומרים, כי דבר נודע אשר כל דבר השכלה איזה שתה"י אם אין לומדים אותה היא כדבר הנスター, ובלי הקדמות שכלים אין המוח סובל אותה.

והיא טענה רוב ההמוןנים מבני היישוב כלומר הנבלעים בישובה של עולם ואינם עוסקים בתורה. באמרים כי כבד להם לקבל שכל התורה, והלא בענייני עסוקיהם ומסחריהם מתחכמים הם וממצאים המצאות, ועוד כמה גדולה מידתה של השוחד מעונייני החפץ בישובה של עולם עד כי אינם יכולים מהה להגיד זאת, כי הלא בענייני מסחר וקנין אם האחד יאמר על חייו כי איש אין ביןות הוא בענייני מסחר הלא יכuous ויתבע עלבונו איך מלאו לבו לומר כי אין מבין סברות של מסחר, ובהעדור הבנת שכל התורה הנה בלבד זאת שאין שוטה זה נגע, אלא עוד הוא משתמש בזה להצדיק את עצמו מפני מה אינו לומד תורה.

וכן הוא בטענות האומרים כי אין להם עסק בנסתרות, ודאי הדבר כי קודם שלומדים הוא כמו דבר הנスター והנעלם, וגם אין המוח מקבל זאת בלי הכתנת הקדמות הדראושות לדידיעות אלו, והחפץ בחיים אמיתים ונעימים לימוד ויפקחו עניינו בתורת ד' ובונועם קיום המצאות, וכל ענייני עולם יאירו לו בארכחות היי תורה ומצוות וטوب יהיה לו בזה ובבא.

(אנ"ק חלק י עט' שפה, שער-שעה)

